

KNJIŽNIČARJI IN KNJIGE O MATEMATIČNIH VEDAH V KNJIŽNICI LJUBLJANSKEGA JEZUITSKEGA KOLEGIJA

Stanislav Južnič

Oddano: 10. 2. 2005 – Sprejeto: 29. 8. 2005

Izvirni znanstveni članek

UDK 027.7:271.5:51(497.4 Ljubljana)(91)

Izvleček

V slovenskem zgodovinopisju smo prvič popisali zgodnje kranjske bibliotekarje, ki so skrbeli za knjižnico ljubljanskega jezuitskega kolegija. Njihova imena smo poiskali v ohranjenih jezuitskih dnevnikih, življenjepisne podatke pa v jezuitskih biografijah. Žal je leto dni po prepovedi jezuitskega reda požar pokončal velik del knjig ljubljanskega jezuitskega kolegija. Raziskali smo popis ljubljanske jezuitske knjižnice dve leti po ukinitvi jezuitskega reda leta 1775. Ugotovili smo, da je bil popis nepopoln, saj ni zajel številnih knjig z jezuitskim ekslibrisom, ki se danes nahajajo v Narodni in univerzitetni knjižnici. Opozorili smo na doslej premalo znano dejstvo, da so popisovalci leta 1775 na zunanje platnice knjig vpisovali še danes dobro vidne bibliotečne številke, ki bi jih v prihodnje kazalo posebej skrbno varovati. Dokazali smo, da so matematične vede tvorile bistven del jezuitske knjižnice, zametka današnjega NUK-a.

Ključne besede: jezuiti, Licejska knjižnica v Ljubljani, zgodovina knjižničarstva, zgodovina matematike

Original scientific article

UDC 027.7:271.5:51(497.4 Ljubljana)(91)

Abstract

For the very first time in Slovenian historiography, we describe the life and work of the first Carniolian librarians at the Jesuit college library of Ljubljana. We researched the last catalogue of the Ljubljana Jesuit library issued in 1775. Unfortunately, the fire destroyed a good part of the library a year before cataloguing. We proved that some

JUŽNIČ, Stanislav: The librarians and mathematical sciences books of Ljubljana Jesuit College. *Knjižnica, Ljubljana*, 49(2005)3, 155-182

of the books with Jesuit exlibris in contemporary National and University Library of Ljubljana were not catalogued in 1775. We pay special attention on the rarely known facts considering the still recognizable book numbers on the covers of the books written during cataloguing in 1775. We claimed that the mathematical books were very important part of the Ljubljana Jesuit library.

Key words: Jesuits, Ljubljana Lyceum Library, History of Librarians, History of Mathematical Sciences

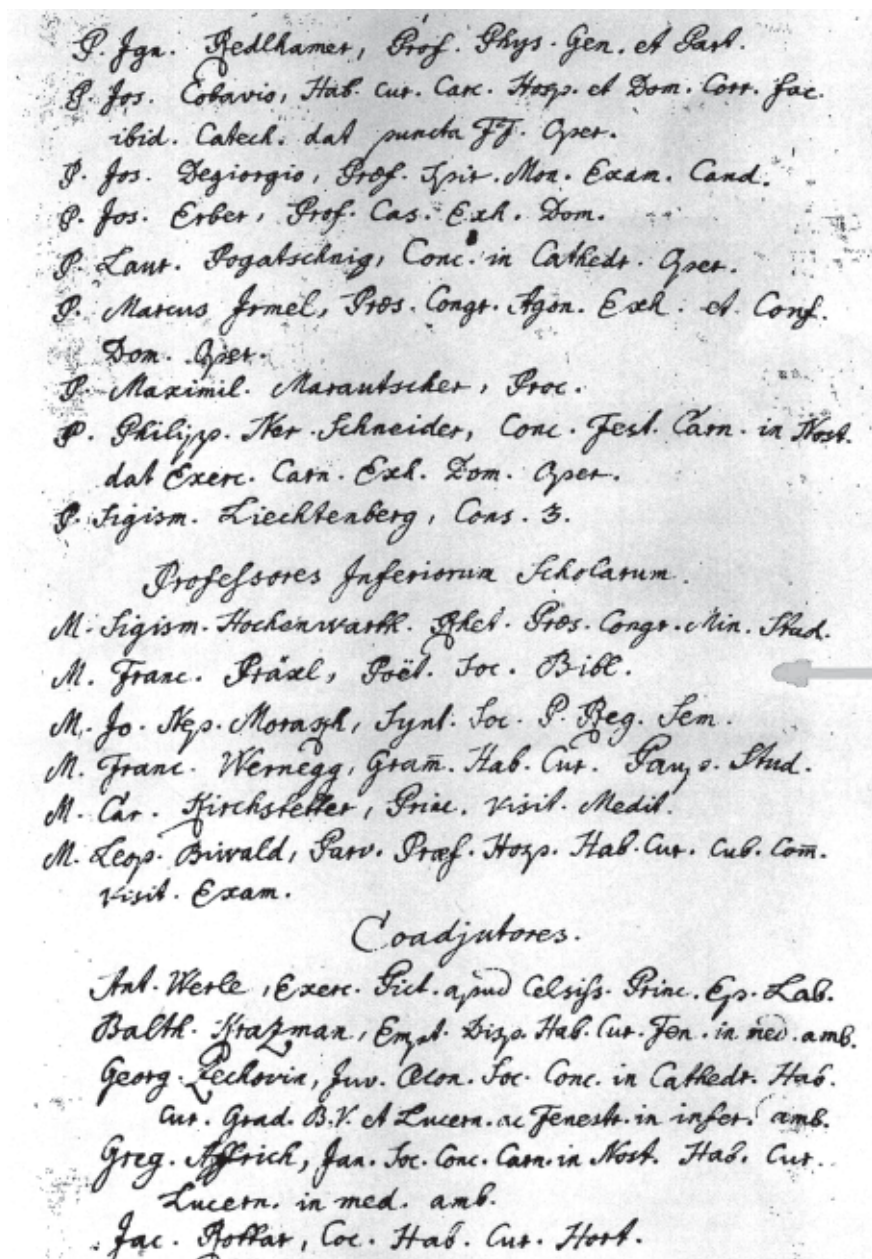
1 Knjižničarji ljubljanske jezuitske knjižnice

Jezuiti so sloveli kot prvovrstni knjižničarji; posebej se je izkazal nekdanji jezuit, dr. Janez Ludvik Schönleben, ki je med letoma 1663 in 1665 prvi popisal in uredil knjižnico svojega prijatelja grofa Volka Engelberta Turjaškega v njegovi ljubljanski palači. Palača je stala na prostorih današnje Narodne in univerzitetne knjižnice, kar je še posebej zanimiva slučajnost. Schönleben je svojo zapuščino, vključno z bogato knjižnico, podaril ljubljanskim jezuitom (Lukács, 1988, 2: 745; Letopis, 2003, str. 313-314; Dolinar, 2004, str. 180).

Kdo so bili strokovnjaki, ki so skrbeli za ljubljansko jezuitsko knjižnico? Ljubljanski jezuitski kolegij je imel na Kranjskem med prvimi uradno nastavljene poklicne bibliotekarje. O jezuitski knjižnici so poročali že leta 1597, kmalu po njihovem prihodu v Ljubljano (Uršič 1975, str. 28). Leta 1655 je deželni glavar Volk Engelbert Turjaški podaril ljubljanskim jezuitom nekaj knjig iz svoje bogate zbirke; sedem let pozneje pa je neimenovani dobrotnik "olepšal in obogatil jezuitsko knjižnico z darom 1200 gld" (Letopis 2003, str. 196, 223). Knjižničarji ljubljanskega jezuitskega kolegija so svoje delo opravljali vzporedno z drugimi predavateljskimi ali organizacijskimi dolžnostmi. Po navadi so bili nastavljeni za daljše časovno obdobje in ne le za posamezno šolsko leto. V jezuitskih šolskih dnevnikih je bil njihov poklic označen kot »Bibliothek.«, »Biblioth.«, »Bibl.« ali celo »Bibli:«. Številni ljubljanski profesorji so bili krajši čas knjižničarji še na drugih kolegijih avstrijske jezuitske province. Ljubljanski jezuitski knjižničarji so bili navadno patri, včasih pa so imeli še pomočnika »*socius bibl.*« iz vrst magistrrov, ki so predavali na nižjih študijih. V zadnjih dveh desetletjih pred ukinitvijo je ljubljansko jezuitsko knjižnico višjih študijev vodil kar rektor osebno. Podobno so postopali tudi rektorji na sosednjih jezuitskih kolegijih, denimo v Trstu in Zagrebu. Rektorjevo vodenje jezuitske knjižnice ni bilo samo posledica pomanjkanja učnih moči na kolegiju, temveč predvsem odraz velikega pomena, ki so ga jezuiti pripisovali svoji zbirki knjig.

11. Novembris
 20
 Feria 6. Scholae in praesentia sub Nomina Patris Reverentissimi
 Reverendissimi Vicarii Generalis. praesentibus ad examinandas
 Confessiones. hoc diebus praesentibus ante festum SS. Michaelis.
 = gale Confessionibus cum Patribus. ab his nominatis
 abbl. Scholae. hinc etiam Vicaria prope Dedicant. Ecclesiae.
 Catalogus Patris Collegij Labacensis pro Anno 1742
 affixus pro die festi SS. Laurentii.
 R. P. Wolfgangus Valvasor. Reib. quib. a 24 Sept. Anno 1741
 P. Georgius Podivinski. Min: Prol. Cul. et Sanit. fac. Conf.
 ff. et apud Ursulin. et ibidem jurat. Catech.
 P. Antonius Gebner. Prol. Abbl. Schol. Denis: Cas. Exhort. Stud:
 Exam. Ordin: Bibl: Cons: i
 P. Antonius Popovitsch. Proc: Catech. apud Ursul. Cons: i
 P. Bartholomaeus Muliich. Prof. Phys.
 P. Daniel Valvasor. Con: Dom. et quadrag. Cur: in Nostl:
 Exhort. Dom.
 P. Franciscus Cognini. Prol. Jur: Mon: Exam: Cand:
 P. Franciscus Laskner. Pross: Congreg: Germ.
 P. Franciscus Maass. Conf. Convict. apud Ursul: Oper:
 Hilt: Dom.
 P. Franciscus Picevich. Prof. Cas:
 P. Ignatius Dimegl. Conf. Dom.
 P. Joannes Paul. Prignoli. Prof. Cog.
 P. Josephus Amplatz. Con: Sessor. Germ. Prof. in fac. Schol:
 Corred. Catech. mens. Oper: Exhort. Dom.
 P. Josephus Degorgis. Regens. Lem: Cons. 2.
 P. Josephus Eckhardt. Con: Dom. et quadrag. Germ. Exhort.
 et Conf. Dom.
 P. Josephus Hamizman. Prof. Cas: Pross: Congreg: Maj:
 Stud: Exhort. Dom.
 P. Josephus Lambez. Prof. Cano: Exam: Ordin: Cons: i
 P. Josephus Wimmer. Prof. Meta: Pl.
 P. Laurentius Pogatschnig. Con: i fest. et Catech. Cur: in
 in Nostl. Oper: habet cur. Cur: et hospit. Dal. p. m. da. F. F.
 P. Marcus Jemel. Con: in Cathedr: Pross: Congreg: Agym:
 Oper: Conf. Dom.
 Professores in fac. Scholae.
 in Antonius Wolff. Reib. Soc: P. Reg. Pross: Congreg: Min: Stud:

SLIKA 1: Knjižnica Nuk 1741: Knjižničar Anton(ius) Grebner v popisu ljubljanskih jezuitov leta 1741 (Diar., 1499^v).

SLIKA 2: Knjižnica Nuk 1756: Knjižničar Franc Präsel v popisu ljubljanskih jezuitov leta 1756. Profesor Janez Jožef Lucius Erberg je popisan na četrtem mestu kot profesor polemične teologije (Diar., 1715^r).

Nekateri ljubljanski knjižničarji so za jezuitske knjige skrbeli več let zapored, večina pa ne. Mnogi so pred ali po vodenju ljubljanske knjižnice urejali še druge jezuitske biblioteke v avstrijski provinci in se tako dodobra seznanili s skrivnostmi stroke. Med pomembnejšimi ljubljanskimi knjižničarji je bil Sigmund Jentschiz, četrti otrok Marije pl. Erberg in Matije II. Jentschiza, oskrbnika turjaškega gradu Poljane ob Kolpi. Sigmund je nižje šole končal na jezuitskem kolegiju v Ljubljani. Kot sin visokega Turjačanovega uslužbenca je imel dostop do bogate knjižnice v Turjaškem knežjem dvorcu v Ljubljani. Ob Schönlebnovem katalogu turjaške knjižnice iz leta 1668 se je že zelo zgodaj seznanil s skrivnostmi knjižničarstva. Devetnajstleten je vstopil k jezuitom v Gradcu in tam ostal dve leti v noviciatu. V Ljubljano se je vrnil med letoma 1701 in 1705 kot predavatelj na nižjih šolah, knjižničar in voditelj kongregacij. Tako je vodil ljubljansko jezuitsko knjižnico še pred ustanovitvijo ljubljanskih višjih študij; nato ga je pot znova zanesla v Gradec na študij teologije. Od tod je odšel na duhovno leto v Leoben; tam je pred njim služboval mlajši brat njegovega deda Krištof Jentschiz, po njem pa Sigmundov nečak, rektor Matija III. Jentschiz.

Sigmund Jentschiz je bil leta 1711 misijonar v Budi, kjer je štiri leta pozneje njegov stric Jurij Erberg našel smrt med kužnimi vojaki. Leta 1712 je Sigmund Jentschiz poučeval v višjih razredih dunajske gimnazije, vodil kongregacije in objavil dve zbirki pesmi. Med letoma 1713 in 1718 je poučeval filozofijo in kazuistiko v Ljubljani in ljubljanskemu kolegiju daroval dediščino po umrlemu očetu. Leta 1713/14 je poučeval logiko, 1714/15 fiziko, 1715/16 metafiziko in 1716/17 moralno teologijo. Umril je leta 1718 med pripravami za vrnitev v ogrski misijon, kamor je pozneje leta 1731 odšel sin njegove sestrične Avguštin Hallerstein. Drugi sloviti kranjski misijonar Friderik Irenej Baraga je bil pravnuk Sigmundovega brata Antona Danijela Jentschiza. Kranjski misijonarji plemiškega rodu so bili v tesnih sorodstvenih povezavah.

Sigmund Jentschiz je objavil dve teološki knjigi. Petdeset peripatetično oblikovanih filozofskih tez s svojih predavanj v Ljubljani je leta 1716 natisnil na Dunaju. Vežal jih je pred svojo knjigo o filozofiji in o živalih, ki jo je posvetil svojemu mecenu, Ljubljančanu Janezu Gregorju Thalnitscherju, članu Akademije Operozov in Schönlebnovemu nečaku (Jentschiz, 1716, str. 2). Jentschizeve teze so bile trditve, dolge tri do deset besed, objavil pa jih je na dveh straneh. Začele so se z logiko, sledile so teze o prirodoslovju in končno še metafizične teze.

Leta 1707 je ljubljansko knjižnico nižjih študijev vodil Ljubljančan pl. Breckerfeld. Bil je najpomembnejši ljubljanski matematik pred Boškovičevo uveljavitvijo. F. Breckerfeldove knjige so seveda sproti nabavljali v knjižnici jezuitskega kolegija v Ljubljani. F. Breckerfeld je bil novic v Ljubljani leta 1698 in 1699. Nato se je odpravil na Dunaj in od leta 1700 do leta 1703 ponavljal snov s študenti humanistike in obenem študiral filozofijo. Njegova matematična nadarjenost je bila na dlani; zato so ga poslali ponavljati snov s študenti matematike v Gradcu

leta 1704. Leta 1705 je v Zagrebu poučeval gramatiko in vodil knjižnico. Leta 1706 in 1707 je enaki dolžnosti opravljal v rodni Ljubljani in predaval še humanistiko. Leta 1707 je predaval poetiko in vodil ljubljansko knjižnico nižjih študijev (Diar, 763^r). Od leta 1714 do leta 1717 je bil v Zagrebu profesor filozofije, knjižničar in zgodovinar akademije. Leta 1721 in 1722 je predaval matematiko na prestižnem kolegiju v Trnavi in tudi tam zapisoval zgodovino zavoda. Leta 1723 je predaval matematiko v Košicah, leta 1724 in 1725 pa v Gradcu, kjer je bil obenem še spovednik in je imel med svojimi dijaki tudi poznejšega profesorja fizike in ljubljanskega rektorja barona Antona Erberga. Nato se je vrnil za profesorja matematike v Košice in tam predaval od leta 1728 do leta 1733. Končno je leta 1734 postal prefekt, knjižničar in astronom kraljeve zvezdarne v Cluju, kjer je ostal do smrti leta 1744 (Lukács, 1988, str. 1281).

Do svoje smrti leta 1713 je ljubljansko jezuitsko knjižnico vodil Janez Andrej Kappus, ki je obenem predaval še polemično teologijo in zapisoval zgodovino kolegija. Kappusov pomočnik v ljubljanski knjižnici je bil Jožef De Giorgio (1709), ki je pozneje v Ljubljani poučeval fiziko in se povzpel celo do rektorskega stolčka. Kappus je nižje študije končal v Ljubljani in tu najprej poučeval na nižjih študijih (Dolinar, 1976, str. 167; SBL, 1: 425; Diar., 896^v). Od leta 1704 do 1706 je bil profesor fizike in matematike v Zagrebu, nato pa je poučeval cerkveno pravo v Ljubljani in v Gorici. V NUK-u hranijo rokopis njegovih ljubljanskih predavanj iz leta 1710.

Kappusi so bili fužinarska družina iz Kamne Gorice na Gorenjskem; njihovi potomci so se še posebno radi odločali za jezuitsko kuto. Tako je Janezov mlajši brat Zaharija Kappus v šolskem letu 1708/09 postal četrti profesor fizike v Ljubljani (Kovačič, 2002, str. 111-112), pozneje pa med letoma 1719-1726 knjižničar v Celovcu in od leta 1737 do leta 1751 v Steyrju.

Med ljubljanskimi knjižničarji z najdaljšim stažem je bil domačin Karel Endes. Po poučevanju gramatike v Ljubljani leta 1679 in 1680 je študiral filozofijo v Gradcu in se nato vrnil k poučevanju dijakov nižjih študijev v Ljubljani do leta 1686. Leta 1691 je postal pridigar in spovednik v Pleterjah, leta 1692 in 1704 pa v Ljubljani. Od 27. 1. 1707 do 29. 4. 1710 je bil ljubljanski rektor; po dveh letih dekanske službe na filozofski fakulteti v Gradcu se je dokončno vrnil v domačo Ljubljano in poldrugo desetletje vestno skrbel za knjižnico. Med njegovim dolgoletnim vodenjem ljubljanske knjižnice ga je leta 1723 nadomestil ljubljanski rojak Igl (SBL, 1: 360), ki je večinoma služboval kar v Ljubljani.

Med pomočniki knjižničarja Endesa se je posebej odlikoval Notranjec Pepeu. V Ljubljani je služboval v letih 1734-1736, 1744-1750, 1754 in 1759-1760, nazadnje kot vodja semenišča. V času od 1731 do 1733 je v Gorici predaval filozofijo in fiziko. V Zagrebu je bil med letoma 1751 in 1753. Po službi na kolegiju v Trstu (1761-1763) je bil do prepovedi jezuitov (1773) knjižničar in rektor v Schurzu.

Leta 1741 je knjižnico ljubljanskih jezuitov vodil pater Antonius Grebner. Obenem je bil še prefekt višjih šol (Diar., 1500^r); pred prihodom v Ljubljano se je kalil kot profesor filozofije s fiziko leta 1727 in 1728 v Zagrebu ter naslednji dve leti v Budi.

Leta 1755/56 je rektorju Nitschu pri vodenju ljubljanske knjižnice pomagal magister Franc Präxl, ki je obenem poučeval poetiko v petem letniku nižjih študijev (Diar., 1716^v). Präxl je pravkar doštudiral filozofijo; zato so ga Ljubljanci takoj porabili za vsakovrstna dela. Jezuitski kronist je poročal o Präxlovem govoru dne 26. 11. 1756, ko je skupaj s katehetom kolegija in uršulink Antonom Wolf(f)om sprejel gostujoča patra Zanchija in Urbanija ter brata Mayrja in Michelazzija (Diar., 1713^r).

Rektorju Dunajčanu Jožefu Carlu je pri vodenju ljubljanske knjižnice leta 1759 pomagal domačin Jožef Lusner. Lusner je študiral filozofijo na Dunaju od leta 1754 do 1756, nato pa je v Trnavi ponavljal snov s študenti matematike. Od leta 1759 do leta 1761 je predaval na ljubljanskih nižjih študijih, vodil semenišče in kongregacije. Po dunajskih študijih teologije je leta 1765 pomagal Inocencu Tauffererju objaviti začetno računico v Ljubljani (SBL 1: 687). Po tretji aprobaciji v Judenburgu je poučeval dijake nižjih študijev na Dunaju že po prepovedi jezuitov.

Zadnji ljubljanski jezuitski knjižničar je bil Janez Jožef Lucius Erberg (*Historia Annua*, str. 480-481), bratranec Sigmunda Jentschiza, sin bratranca Bernarda Ferdinanda Erberga, nečak (Franca Ksaverja) Antona Erberga in bratranec Avgušтина Hallersteina. Janez Jožef Lucius je leta 1730 dobil laskavo priznanje kot najboljši latinist na nižjih študijih v Ljubljani (*Historia Annua*, str. 495). Osem let pozneje je poučeval v nižjih razredih ljubljanske gimnazije. Med letoma 1746 in 1750 je predaval etiko, teologijo in filozofijo na kolegiju v Celovcu. Od leta 1752 do leta 1754 je bil profesor teologije in spovednik v Gorici.

Janez Jožef Lucius Erberg je bil med letoma 1755 in 1773 profesor teologije, prefekt, knjižničar in spovednik v Ljubljani, leta 1780 pa apostolski notar. Ljubljanski jezuiti so ga v dnevnikih vseskozi vpisovali na drugem mestu takoj za rektorjem, kar samo po sebi priča o njegovi izjemni pomembnosti. V Ljubljani se je družil s Francem Ksaverjem Wulfnom, ki je leta 1763 med prvimi v Ljubljani predaval fiziko po Newtonovem nauku.

Knjižničarji so bili še drugi Erbergi, čeprav ne v Ljubljani. (Franc Ksaver) Anton Erberg je služboval na ljubljanskem kolegiju do leta 1719, nato pa je bil med študijem bogoslovja štiri leta knjižničar v Gradcu. Decembra 1744 je postal ljubljanski rektor. Antonov bratranec Bernard Ferdinand Erberg je bil po odhodu iz Ljubljane med letoma 1759 in 1763 knjižničar na elitnem plemiškem Terezijanskišču, leta 1767 pa še na dunajskem kolegiju.

Ukinjeni jezuitski družbi so dne 29. 9. 1773 odvzeli upravo nad kolegijem v Ljubljani in seveda tudi nad knjižnico. Janez Jožef Lucius je po prepovedi jezuitov neformalno nadomestil dotedanjega rektorja Riegerja, ki je takoj po branju pisma o prepovedi jezuitov zapustil Ljubljano. Dva meseca pozneje, dne 29. 11. 1773, je dotedanji jezuitski knjižničar pater Janez Jožef Lucius baron Erberg komisiji pokazal knjižnični katalog v obsegu 24 ternionov; poznejša usoda kataloga ni znana (Dolar, 1992, str. 189; Letopis, 2003, str. 13). Žal je komisija ugotovila, da je nekdanja jezuitska knjižnica neurejena; zato niso mogli preveriti, ali se jezuitski katalog ujema z dejanskim stanjem knjig. Neurejenost gotovo zelo preseneča in je bila morda posledica izjemnih okoliščin, povezanih s prepovedjo jezuitov v Ljubljani.

Na pobudo barona Mihaela Reigersfelda (Rakovca) so za urejevanje knjižnice zadolžili nekdanja ljubljanska jezuita, Štajerca Wangga in Dunajčana Dolhopffa, ki sta takoj po novem letu 1774 začela s katalogiziranjem nekdanjih jezuitskih knjig (Dolar, 1992, str. 189). V dobrih petih mesecih do požara sta gotovo opravila nekaj dela; žal pa so njuni rokopisi izgubljeni. Nobeden od njiju ni bil nikoli knjižničar, v Ljubljani pa sta že skoraj desetletje predavala bogoslovne predmete. Pred prihodom v Ljubljano sta v Celovcu in Gradcu oziroma Pasauu in Linzu predavala filozofijo in teologijo. Dolhopff je bil dobrih sedem let starejši od Wangga, njunim strokovnim sodbam o knjižnici pa so povsem zaupali.

Kljub ukinitvi jezuitskega reda so nekdanji jezuiti še naprej vodili knjižnico ter poučevali matematiko in prirodoslovne znanosti v Ljubljani. Dne 28. 6. 1774 je požar močno poškodoval knjižnico nekdanjega jezuitskega kolegija. Ko je bila v Ljubljani iz ostankov pogorele knjižnice jezuitskega kolegija, knjižnice Kmetijske družbe ter knjižnih zakladov razpuščenih samostanov leta 1774 ustanovljena prva javna znanstvena knjižnica, je baron Janez Jožef Lucius Erberg vodenje knjižnice prepustil Inocencu Tauffererju; oba sta bila kranjska barona, zato sta se zlahka sporazumela.

Pod I. Tauffererjevim vodstvom so dne 1. 3. 1775 sestavili nov katalog 637 knjig, ki so nekoč pripadale ljubljanskim jezuitom in so jih rešili iz pogorišča. (Vsaj) še enkrat toliko knjig z ekslibrisi ljubljanskih jezuitov tedaj niso popisali, kot sem dognal po dolgoletnem prebiranju lastniških vpisov ob naslovnicaх knjig Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Morda so bile pred požarom ali med popisom izposojene (Dolar, 1974, str. 141). Ljubljanski jezuitski knjižničarji so lastniški zapis redno vpisovali s črno tinto levo in desno ob naslovu dela, pogosto še z letnico nabave. Po teh vpisih v Narodni in univerzitetni knjižnici še danes prepoznamo nekdanje jezuitske knjige.

Taufferer je odgovorno delo vodje knjižnice opravljal poldrugo desetletje, od 1774 do 1789; tako je omogočil poznejšo Wildejevo, Kalistrovo in Čopovo utemeljitev ljubljanskega knjižničarstva. Taufferer je postal še arhidiakon in generalni vikar

goriške nadškofije za Gorenjsko, član komisije za ubožne ter komisije za študije in štipendije na normalkah. Nameraval je sodelovati pri Kumerdejevi jezikoslovni akademiji za ureditev slovenskega pravopisa. Pridružil se je obnovljeni Akademiji operozov, Kmetijski družbi ter Duhovniški bratovščini sv. Mihaela v Mengšu.

Tabela 1: Knjižničarji ljubljanskega jezuitskega kolegija in pozneje liceja (V označuje vodjo knjižnice, P pa na njegovega pomočnika).

ime	ljubljski knjižničar	druge službe, ki jih je ob knjižničarski opravljal v Ljubljani	knjižničar zunaj Ljubljane
M. Janez Krstnik Gressnig	1662	predava gramatiko (Letopis, 2003, 222)	
M. Peter Prunner	1664	predava osnove, skrbi za goste (Letopis, 2003, 230)	
P. Karel Mangen	V 1665	pridigar, zgodovinar, spovednik (Letopis, 2003, 236)	
P. Leopold Erth	1666	pridigar, zgodovinar, spovednik (Letopis, 2003, 240)	
P. Andrej Schaffer	1671, 1672	pridigar, zgodovinar, spovednik (Letopis, 2003, 261)	
P. Vincent Pison	1678	pridigar, zgodovinar, spovednik (Letopis, 2003, 293)	
P. Lovrenc Kopp	1680	pridigar, spovednik (Letopis, 2003, 303)	
P. Lambert Weidinger	1682, 1683	pridigar, spovednik (Letopis, 2003, 315, 321)	
P. Janez Krstnik Skerpin	P 1665, V 1686	pridigar, spovednik (Letopis, 2003, 236, 340)	Celovec 1696-1701
M. Sigmund Jentschiz	1701-1705	predava na nižjih študijih, vodi kongregacije	
P. Michael Hoffman	V 1707	profesor kanonskega prava (Diar, 763 ^r)	
M. Franc Breckerfeld	P 1707	predava poetiko (Diar, 763 ^v)	
P. Jožef A. Kappus	V 1708, 1709, 1712, 1713	profesor latinščine 1708-1709, polemične teologije 1712 (Diar, 787 ^r , 772 ^r , 811 ^r , 895 ^v)	
M. Ferdinand Liscutin	P 1708	predava poetiko, katehet (Diar, 787 ^v)	
M. Jožef De Giorgio	P 1709	predavatelj poetike (Diar, 811 ^v)	
P. Filip Hoffstetter	V 1710	prefekt kongregacij (Diar, 831 ^r)	Celovec 1693
P. Andrej Franzell	V 1711	profesor kanonskega prava (Diar, 849 ^r)	Passau 1700 in 1701
Niso popisovali pomožnih knjižničarjev v letih 1710 do 1715			
P. Karel Endes	V 1714-1722, 1724-1728	profesor kanonskega prava (Diar, 913 ^v , 1143 ^r , 1045 ^r , 1072 ^r , 1119 ^v)	
M. Avguštin Hingerle	P 1716	predava poetiko (Diar, 945 ^v)	
M. Volfgang Valvasor	P 1717	predava gramatiko (Diar, 975 ^r)	

ime	ljubljski knjižničar	druge službe, ki jih je ob knjižničarski opravljal v Ljubljani	knjižničar zunaj Ljubljane
M. Inocent Erberg	P 1718-1719	predava gramatiko, sintakso (Diar, 1011 ^v ; Diar, 1045 ^v)	
M. Frančišek Maas	P 1720-1721	predava principe (Diar, 1072 ^v ; Diar, 1119 ^v) 1729-1734 zgodovinar ljubljanskega kolegija in katehet	
M. Štefan Pepeu	P 1722	predava poetiko	
P. Gašpar Igl	V 1723	profesor kanonskega prava (Diar, 1143 ^r)	
M. Karel Kabej	P 1723	predava gramatiko	
M. Frančišek Mitterstilller	P 1724	predava principe (Diar, 1174 ^r)	
M. Leopold Fischer	P 1725	predava principe (Diar, 1201 ^v)	Dunaj 1747-1773
M. Matija Schuln	P 1727, 1730	predava osnove, poetiko (Diar, 1272 ^r , 1320 ^r)	
M. Frančišek Ksaver Wentzl	P 1728	predava poetiko (Diar, 1293 ^r)	
M. Urban Madko	P 1729	predava poetiko (Diar, 1310 ^v)	
P. Janez Krstnik Mayr	V 1730	predava polemično teologijo (Diar, 1320 ^r)	
P. Sigmund Liechtenberg	V 1731, 1751-1753	predava polemično teologijo (Diar, 1338 ^r), rektor 25. 11. 1731-30. 5. 1735, 7. 12. 1749-11. 1. 1753 (Diar, 1649 ^v , 1672 ^v , 1683 ^r)	
M. Franc Ksaver Socher	P 1731	predava poetiko, katehet (Diar, 1338 ^v)	
M. Sigfrid Taufferer	V 1732	zgodovinar hiše (Diar, 1350 ^v)	
M. Franc Ksaver Aman	P 1732	predava poetiko (Diar, 1359 ^v)	
P. Janez Krstnik Praesheren	V 1733-1735	spiritual (Diar, 1375 ^v , 1388 ^r , 1399 ^v)	
M. Franc Liechtenegger	P 1733	predava poetiko (Diar, 1375 ^v)	Dunaj 1718-1720
P. Leopold Galler	V 1736	profesor starih spisov (Diar, 1405 ^v)	Linc 1737-1760
Niso zapisovali pomočnikov knjižničarja za leta 1734-1750			
P. Frančišek Graffhaiden	V 1737	prefekt višjih šol (Diar, 1420 ^v)	
P. Frančišek Coppinis	V 1738-1741	spiritual (Diar, 1437 ^v , Diar, 1463 ^v , Diar, 1474 ^v , Diar, 1486 ^v)	
P. Anton Grebner	V 1742	prefekt višjih šol (Diar, 1499 ^v)	
P. Frančišek Szdellar	V 1743-1745	prefekt višjih šol (Diar, 1512 ^r , Diar, 1523 ^r , Diar, 1536 ^v)	Zagreb 1717, 1718, 1732-1734; Trnava 1737-1740
P. Jožef Lamberg	V 1746, 1747	prefekt višjih šol (Diar, 1548 ^r , Diar, 1559 ^v)	Judenburg 1738-1739

ime	ljubljski knjižničar	druge službe, ki jih je ob knjižničarski opravljal v Ljubljani	knjižničar zunaj Ljubljane
P. Janez Krstnik Mayr	V 1748, 1750	prefekt višjih šol (Diar, 1592 ^r ; Diar, 1634 ^r)	
P. Andrej Piringer	V 1749	spovednik (Diar, 1514 ^v)	
M. Jožef Renckl	P 1751	predava retoriko (Diar, 1649 ^v)	
M. Jožef Dissent	P 1752	predava retoriko (Diar, 1673 ^v)	
M. (Franc) Ksaver Gruber	P 1753	predava poetiko (Diar, 1683 ^v)	
P. Ignac Conti	V 1754	prefekt višjih šol (Diar, 1695 ^r)	Reka 1755-1757
M. Karel Gerardi	P 1754	predava poetiko (Diar, 1695 ^r)	Sibiu 1763
P. Jožef Nitsch	V 1755, 1756	rektor 11. 1. 1753-26. 4. 1756	
M. Franc Präxl	P 1755, 1756	predava gramatiko (Diar, 1706 ^r , 1715 ^v)	
P. Jožef Carl	V 1757-1759	rektor 26. 4. 1756-28. 5. 1759 (Diar, 1726 ^v , 1739 ^r , 1753 ^v)	
M. Karel Kirchsletter	P 1758	predava sintakso (Diar, 1740 ^v)	
M. Jožef Lussner	P 1759	predava gramatiko (Diar, 1754 ^v)	
P. Ernest baron Apfalter	V 1760-1762	rektor 28. 5. 1759-2. 1. 1763 (Diar, 1762 ^v)	
P. Karel Dillherr	V 1763-1765, 1771-1772	rektor 2. 1. 1763-30. 3. 1766, 26. 4. 1769-11. 6. 1772 (Diar, 1784 ^r , 1836 ^v)	
P. Anton Focky	V 1766	rektor 30. 3. 1766-26. 4. 1769 (Diar, 1816 ^r , 1824 ^r)	
J. J. L. Erberg	V občasno 1757-1773	profesor bogoslovja	
Janez Wanggo, Jožef Dolhopff	24. 1. 1774-28. 6. 1774	popisujeta nekdanjo jezuitsko knjižnico	
Inocenc Taufferer	1774-1789	bibliotekar (prefekt)	
Franc Ksaver Wilde	1789-1809 (Kodrič-Dačič, 1997, 21)	bibliotekar (profesor zgodovine)	
Franc de Paula Hladnik	1795-	skriptor (SBL, 1: 323)	
Matija Kalister	1799-1803; oktober 1811-1813; 1813-9. 11. 1828	skriptor; pomočnik knjižničarja; vodja knjižnice (licejski profesor matematike 1802)	
Jurij Kosmač	1823-1852; 1852-1872	knjižnični sluga; skriptor	
Matija Čop	1828-1830; 23. 9. 1830-6. 7. 1835	pomočnik bibliotekarja; predstojnik knjižnice	
Miha Kastelic	5. 2. 1825; 8. 8. 1835-14. 11. 1836; 29. 5. 1850-24. 7. 1865	skriptor; bibliotekarjev namestnik; bibliotekar-kustos (Kodrič-Dačič, 1997, 29; SBL, 1: 432-433)	

ime	ljubljski knjižničar	druge službe, ki jih je ob knjižničarski opravljal v Ljubljani	knjižničar zunaj Ljubljane
Jožef Kalasanc Likawetz	16. 9. 1836-1850	predstojnik knjižnice (direktor gimnazije 1844-1848)	
Dr. Gottfried Muys	24. 7. 1865-1897	predstojnik knjižnice	
Fran Levstik	29. 8./21. 9. 1872-1887	skriptor	

2 Prve matematične knjige v ljubljanski jezuitski knjižnici

Čeprav je požar leta 1774 uničil številne knjižne zaklade ljubljanskih jezuitov, nam ohranjene knjige vendarle pomagajo pri opisu nekdanje jezuitske knjižnice. Že pred ustanovitvijo višjih študijev leta 1705 so jezuiti v Ljubljani nabavili več knjig o matematičnih vedah, med katerimi jih je šest prestalo požar leta 1774.

Iz obdobja neposredno po Galilejevi smrti, vzporedno s številnimi nabavami v Turjačanovi ljubljanski knjižnici, so se ohranili ekslibrisi v najstarejših knjigah o matematičnih znanostih na jezuitskem kolegiju v Ljubljani. Med prvimi nabavami ljubljanskih jezuitov je bila knjiga z Benedettijevimi pismi iz leta 1599, ki ima le nedatiran jezuitski lastniški zapis »*bibl. mathematic. No 1*«. Številka ena v ekslibrisu priča, da so bila Benedettijeva pisma prvo matematično delo, nabavljeno za jezuitski kolegij v Ljubljani, bržkone v začetku 17. stoletja kmalu po ustanovitvi knjižnice. Kopernikanec Benedetti je bil matematik na dvoru velikega vojvode Savoje; Kopernik torej nikakor ni bil tuj našim jezuitom.

Pet let pred prihodom slovitega cerkniškega matematika Andreja Kobava v Ljubljano, so na ljubljanskem kolegiju leta 1647 kupili dve astronomski knjigi. Ena od obeh je bila Claviusova razprava »o Sacroboscovi kroglji vesoljstva« iz leta 1250¹, druga pa slovito Scheinerjevo raziskovanje Sončevih peg². Angleški menih Sacrobosco je bil profesor na Sorbonni. Po lastniškem vpisu je mogoče domnevati, da je imela knjiga sprva bibliotečno številko dve in je bila tako nabavljena za Benedettijevim delom.

Sacrobosco je obravnaval Ptolemejev sistem in njegove arabske raziskovalce. Tako je nadaljeval delo našega Hermana Koroškega, ki je prevajal matematična

1 Clavius je kot začetnik jezuitske matematične šole v Rimu močno vplival na ljubljanske matematike.

2 Scheiner je bil poglavitni Galilejev nasprotnik med jezuiti.

in astronomska dela iz arabščine pol stoletja pred Sacroboscovim rojstvom. Sacroboscovo delo so v Claviusovem času še uporabljali kot učbenik astronomije. Leta 1678 je knjigarnar Mayr ponujal Ljubljančanom Triglerjev komentar Sacrobosca.

Četrto stoletje pozneje so se začeli bolj zanimati še za fiziko. Le mesec dni po natisu so leta 1675 nabavili Traberjevo optiko.

Leta 1697 so ljubljanski jezuiti iz turjaške knežje knjižnice dobili Kircherjevo optiko³, ki je lepo dopolnjevala Traberjeva odkritja. Verjetno so tedaj nabavili še podobno delo Kircherjevega učenca Schotta; žal vanj niso vpisali ekslibrisa. Lastniški vpis so »pozabili« vpisati tudi v Semeryjev učbenik. Semery je poučeval fiziko na rimskem kolegiju leta 1669/70 in 1672/73; naslovi njegovih poglavij se ne razlikujejo veliko od skoraj stoletje starejših naslovov iz Galilejevih študentskih časov. V stoletju številnih novih odkritij se je jezuitski pouk matematičnih ved le počasi spreminjal, in je zato zaostajal za napredkom v Parizu in v protestantskih središčih.

Ljubljanski jezuiti so zagotovo imeli še druge knjige o matematičnih vedah, vendar njihovih naslovov zaradi požara leta 1774 ne poznamo. Med deli, ki smo jih podedovali od ljubljanskih jezuitov, manjkajo Cobenzlove knjige, razen bogoslovnega spisa iz leta 1616. Vsekakor so ljubljanski jezuiti imeli dovolj del o matematičnih znanostih, ki so jih potrebovali za začetek višjih študijev v Ljubljani leta 1704/05.

3 Ohranjena matematična in astronomska dela iz ljubljanske jezuitske knjižnice

Skupno se je ohranilo enaintrideset jezuitskih knjig, katerih naslovi so omenjali matematiko. Med njimi so bile nekatere bolj fizikalnega značaja⁴, saj je tedanja matematika pokrivala veliko širše območje od današnje. K matematiki smo šteli še Boškovićeve geodetske meritve in Varenovo geografijo, ki jo je pozneje popravil in dopolnil Newton. Knjigi sta v uvodu obravnavali matematiko. Bošković in Newton sta seveda objavila pomembna matematična dela, ki pa jih v ljubljanskem popisu iz leta 1775 ni.

3 Kircher je sprva poučeval matematiko v Rimu, pozneje pa je predvsem urejeval muzej v rimskem kolegiju in objavljaval številne knjige.

4 Lana (2), Jugel, Genovesi in Musschenbroek.

Iz nekdanje jezuitske knjižnice smo podedovali 54 matematičnih in astronomskih knjig⁵. Na srečo jih ima večina (32) datirane ekslibrise. Tako lahko ugotovimo starost knjig ob nabavi za ljubljansko jezuitsko knjižnico.

Tabela 2: Matematične in astronomske knjige z datiranimi ekslibrisi ljubljanskih jezuitov.

leto nabave	starost ob nabavi (v letih)	avtor	jezik (prevod iz)	signatura v NUK-u
1757	150	Clavius, Evklid	lat.	624
1678	4	Dechales	lat.	4209
1752	60	Lana	lat.	8461 (2)
1750-1758	29	Hire	nem. (lat.)	4086
1756	6	Wolff	nem.	4136 (2)
1750-1758	11	Wolff	lat.	4049 (2)
1754	31	Ozanam	fr.	4384
1751	13	Brixianus	lat.	12070
1758	8	Sanuitali	lat.	4140
1754	1	Genovesi	lat.	5131
1750-1758	28	Wiedeburg	nem.	4133
1758	3	Boškoviæ	lat.	4243
1706	37	Tacquet	lat.	4031
1707	62	Bettini	lat.	4032
1758	54	Gooden	lat.	4185
1754	25	Musschenbroek	lat. (niz.)	8458
1757	138; 136	Commadino, Evklid, Kepler, Rheticus	lat.	4026
1707	72	Guldin	lat.	4028
1769	1	Vlacq	lat.	4382
1754	5	Pariški akademiki	nem. (fr.)	8361 (2)
1647	62	Clavius (Sacrobosco)	lat.	4088
1756	194	Reinhold	lat.	4197
1696	40	Gassendi	lat.	4284
1709	44	Riccioli	lat.	4035
1754	14	Magalotti	it.	2303
1700; 1756	143; 87	Ritter	nem.	4164
1689	46	Kobav	lat.	4375
1768	22	Euler	lat.	8185
1750-1758	9	Marinoni	lat.	4220
1754	188	Kopernik	lat.	7922
1707	59	Tycho	lat.	7930
1647	17	Scheiner	lat.	4033
1754	12	Doppelmayr	lat.	10575

5 Štirim so leta 1775 pripisali po dve bibliotečni številki. Dolar (1992, 190, 192) je naštel le 52 del o matematiki, astronomiji in fiziki ter 16 del o filozofiji.

Ljubljanski jezuiti so nabavljali povprečno 49 let stare astronomske in matematične knjige. Astronomske so bile starejše od matematičnih, saj so zaradi prepovedi razprav o gibanju Zemlje kot fizikalni realnosti nabavili dela Kopernika, Reinholda in Keplerja šele v drugi polovici 18. stoletja. Stare knjige o astronomiji in matematiki so bile uporabnejše od renesančnih razprav o Aristotelovi fiziki, ki jo je Galilejevo delo potisnilo na obrobje. Zato so ljubljanski jezuiti lahko nabavljali in s pridom uporabljali matematična in astronomska dela, ki so bila v povprečju več kot dvakrat starejša od knjig o fiziki.

Tabela 3: Ljubljanske jezuitske knjige – zastopani jeziki.

	latinske	nemške	francoske	italijanske
knjige o matematiki	25	4	2	0
knjige o astronomiji	17	5	0	1
knjige o fiziki	36	6	5	4

Seveda so nekatere knjige obravnavale tako astronomijo kot fiziko (italijansko pisana Magalottijeva pisma) ali pa fiziko in obenem matematiko (francoski Ozanamove matematične in fizikalne vaje v francoščini, nemški prevod poročil pariške akademije ter latinske knjige Hella, Genovesija in Wolffa). Zato so ta dela v tabeli šteta po dvakrat.

Ljubljanski jezuiti so kupili največ latinskih del o matematiki, astronomiji in fiziki. Med živimi jeziki je pri astronomskih in matematičnih prevladovala nemščina, pri fizikalnih pa sta bili dokaj enakopravno zastopani še francoščina in italijanščina. Nekaj francoskih knjig o matematiki in astronomiji so nabavili v prevodih. Tako so kupili Lacaillejevo knjigo v latinščini, dela Hireja in pariških akademikov pa v nemščini.

V jezuitski šolski knjižnici je bilo največ Wolffovih matematičnih del, ki so jih leta 1775 popisali kar pet. Našteli so še starejša dela italijanskih raziskovalcev, med njimi Benedettija in priredbe Evklida. Med terezijanskimi reformami je Bernard Ferdinand Erberg nabavil za ljubljansko jezuitsko knjižnico številna dela avtorjev izven jezuitskega kroga. Kupoval je predvsem knjige pariških akademikov (Ozanam, Lacaille, Hire, razprave akademije), protestantskih astronomov (Reinhold, Kepler) in matematika Brixianusa iz jezuitom nasprotnega frančiškanskega reda. Bernard Ferdinand se je pri dopolnjevanju jezuitske knjižnice zgledeval po bogato opremljenih ljubljanskih knjižnicah svojih sorodnikov Erbergov, ki so bile pozneje združene na graščini Dol.

Kljub posodobitvam Bernarda Ferdinanda, so v knjižnici ljubljanskega kolegija prevladovala matematična dela jezuitskih piscev⁶. Med avtorji ohranjenih knjig

6 Clavius, Dechaes, Tacquet, Schott (dve knjigi), Gooden, Steinmeyer, Sanuitali, Hell, Wiedeburg, Bettini in Frölich.

razen Claviusa, Boškovića in Kircherja ni bilo drugih profesorjev matematike z osrednje jezuitske šole *Collegio Romano*, celo slovitega Casatija ne.

Pet knjig z datiranimi ekslibrisi so nabavili ob začetku pouka matematike na višji stopnji med letoma 1706 in 1709. Večino pa so kupili v času reform pouka matematičnih predmetov med letoma 1750 in 1758, ko je matematiko in fiziko v Ljubljani poučeval Bernard Ferdinand. Pri sedmih matematičnih in astronomskih knjigah je bil Bernard Ferdinand Erberg v ekslibrisu izrecno naveden⁷; drugih štirinajst pa so prav tako nabavili med njegovim poučevanjem matematike v Ljubljani⁸. Sprva so jezuiti nabavljali samo latinske knjige, dokler niso v Erbergovem času prevladale nabave novejših del, napisanih v živih jezikih⁹.

V Claviusov komentar Sacrobosca in v Scheinerjevo delo so ljubljanski jezuiti vpisali najstarejši datirani ekslibris (1647) med knjigami o eksaktnem narašlovju. Najstarejši datiran ekslibris (1678) med matematičnimi knjigami ima Dechalesov učbenik, v katerem najdemo preglednice logaritmov celih števil do 10.000.

4 Fizika

Tabela 4: Datirane nabave ohranjenih fizikalnih knjig v jezuitski knjižnici po letih.

do 1705	1707	1709	1720	1721	1726	1747	1752	1754	1755	1756	1758	1761	1768	1769	1771	1773
2	1	1	1	1	1	1	1	14	1	2	2	1	2	1	1	1

Pred letom 1705 so nabavili dve knjigi s prevladujočo fizikalno tematiko, ki sta ju napisala Traber in Kircher, medtem ko so ob tem času imeli že šest matematičnih in predvsem astronomskih del. Štirinajst od triintridesetih datiranih lastniških zapisov v fizikalnih knjigah ima letnico 1754. B. F. Erberg tako ni le popisal enainpetdesetih novih naprav iz matematike, fizike, astronomije, meteorologije in kemije za kabinet, temveč je prav tako nabavljal fizikalne knjige za spremenjene potrebe eksperimentalnega pouka. Izbira in nabava knjig s področja matematike, fizike in astronomije v jezuitski knjižnici ni bila le »zasluga Gabrijele Gruberja« (Dolar, 1992, str. 191); lastniški vpisi kažejo, da so v jezuitski

7 Wolff 1733, Ozanam 1723, Wiedeburg 1726, Bošković 1755, Hire 1725, Manfredi 1750, Marinoni, 1745.

8 Wolff 1756, Genovesi, Gooden, Musschenbroek, Magalotti, Ritter, Clavius, Lana, Brixianus, Sanuti, Kopernik, Reinhold ter Commadino s privezanim Keplerjevimi delom.

9 Kot pomočnik predstojnika in spovednik na ljubljanskem kolegiju je Erberg leta 1772 močno vplival na mladega študenta Jurija Vego.

knjižnici nabavili večino ohranjenih fizikalnih knjig poldrugo desetletje pred Gruberjevim prihodom v Ljubljano. Nove francoske knjige so ljubljanskim jezuitom služile tudi kot navodila za rokovanje z novimi napravami. Za razliko od istočasno nabavljenih naprav v jezuitskem matematično-fizikalnem kabinetu, cen danjih ljubljanskih jezuitskih knjig žal ne poznamo.

4.1 Bibliotečne številke na platnicah knjig

Verjetno se vse iz požara leta 1774 rešene knjige danes nahajajo v NUK-u. Vendar identifikacija samo s pomočjo naslovov ni vedno mogoča. V popisu iz požara rešenih knjig leta 1775 niso zapisovali let in krajev natisa. Manjkajoče podatke lahko določimo iz poznejših Wildejevih (1803 s poznejšim dodatkom) Kalistrovih in Čopovih popisov. V sedmih primerih pa jezuitski zapis, ki sicer obeta fizikalno vsebino, nima vpisanega avtorja dela. Zato težko ugotovimo, na katere sodobne signature se nanašajo bibliotečne številke 400, 422, 439, 453, 454, 583 in 610 iz leta 1775. V posameznih primerih si lahko pomagamo z bibliotečnimi številkami, ki so jih ob popisu vpisovali na zunanje platnice, nekaj centimetrov pod zgornjim robom za velikima črkama »No.« Oznake so seveda bolj razločne na svetlejših platnicah, nekatere pa so bile ponevedoma uničene med prenovami knjig. Wilde pozneje ni vpisoval svojih bibliotečnih števil v knjige (Kodrič-Dačić, 1997, str. 23), Čop pa je to seveda počel; svoje signature je pisal na notranjo stran sprednjih platnic.

4.2 Število fizikalnih knjig v jezuitski knjižnici v Ljubljani

Popis iz leta 1775 je knjige deloma razvrščal po vsebini, ni pa bil povsem dosleden. Zato fizikalna dela najdemo v skupini s knjigami o matematiki, astronomiji, geografiji, biologiji, redkeje o filozofiji ali celo o teologiji med bibliotečnimi številkami 400-474. Med številkami 400-455 najdemo devetindvajset fizikalnih del. Druge knjige o fiziki so bile popisane še pod številkami: 502, 533, 544, 602, 603, 605, 608, 610, 614, 617, 619, 631 in 633. Tako je mogoče s fiziko povezati skupno dvainštirideset bibliotečnih števil iz leta 1775.

Leta 1775 so popisali tri dela Dunajčana Khella, vendar gre za eno samo delo v dveh knjigah. Po dva popisana dela Fabrija, Sturma, Pacea, Pariške akademije in Lanaja so prav tako le različni deli istih knjig. Edina avtorja z dvema popisanimi deloma o fiziki sta bila Bošković in de Lacaille. Tako so leta 1775 popisali šestinštirideset fizikalnih del trinštiridesetih različnih avtorjev in zbornik Pariške akademije. Petnajst drugih fizikalnih knjig dvanajstih avtorjev z ekslibrisi ljubljan-

skih jezuitov je prestalo požar in so danes v Narodni in univerzitetni knjižnici, vendar jih niso popisali leta 1775¹⁰.

4.3 Starost in ažurnost nabav jezuitskih fizikalnih knjig

Knjige nekdanjih ljubljanskih jezuitov so tiste, popisane leta 1775 in druge, ki imajo jezuitski ekslibris. Med enainpetdesetimi evidentiranimi jezuitskimi fizikalnimi deli petinštiridesetih avtorjev in zbornikom več piscev Pariške akademije le enega dela kljub dolgoletnim prizadevanjem ni bilo mogoče najti v Narodni in univerzitetni knjižnici¹¹.

Ostalim knjigam o fiziki lahko določimo leto izdaje, ki sega od leta 1646 do leta 1773. Povprečno leto izdaje ohranjenih knjig z datiranimi ekslibrisi je 1732. Devetintrideset izmed teh del ima datiran lastniški vpis z letnicami od 1697 do 1771, v povprečju ravno 1750. Knjige z datiranimi ekslibrisi so bile ob vpisu v povprečju stare manj kot dvajset let. Najdlje so z nabavo odlašali pri optikah Kolhansa in Schraderiusa v skupni vezavi¹², ki sta ob nakupu šteli kar enaindevetdeset oziroma triinsedemdeset let. Več drugih knjig so v drugi polovici 18. stoletja nabavili nemudoma po natisu, med njimi Genovesija (1754) in Vlacqove matematične tabele poldrugo desetletje pozneje.

4.4 Jezik pisanja knjig v ljubljanski jezuitski knjižnici

Med jezuitskimi knjigami o fiziki, ki so se ohranile v NUK-u, je prevladovala latinščina.

10 Štiri od teh knjig je napisal Musschenbroek, po eno Kircher, Désaguliers, Cattanco, Vater, Euler, Nollet, Krafft, Mitterpacher, Winkler, Klaus in s'Gravesande.

11 Zapis (J-454) »Manuale Horographicum, in duas partes divisum« iz popisa (1775) žal ne nakazuje imena avtorja. Podobno anonimno delo: »Manuale Horographicum, in duas partes divisum in quo modi horologia solaria tum fixa, tum portatilia, describendi faciliores, & magis expediti comprehenduntur. In usum eorum, qui sine vario & sumptuoso instrumentorum apparatu omnigenis corporibus ea inscribere desiderant recusum. Graecii: Sumptibus haeredum Widmanstandii« iz leta 1726 na 79 straneh z diagrami in tabelami hrani danes knjižnica univerze Yale v ZDA. Knjigo s takšnim naslovom je objavil tudi nekdanji ljubljanski knjižničar Breckerfeld. Anonimni Priručnik o horografiji, izdan leta 1776 v Gradcu, je pozneje baron Jožef Kalasanc Erberg nabavil za svojo knjižnico.

12 J-602.

Tabela 5: Devetnajst fizikalnih knjig ljubljanskih jezuitov, ki so bile tiskane v živih jezikih ali iz njih prevedene.

število del	jezik	izvirnik	avtor in leto (prevajalec, leto prevoda (leto nabave v Ljubljani))	bibliotečne številke
3	italijanski	/	Della Torre 1750 (1754), Magalotti 1740 (1754), Pace 1741 (1771) ¹³	J-619, J-414+J-633, J-400
1	italijanski	francoski	Nollet 1746 (1751)	Ni
2	francoski	/	Ozanam 1723 (1754), Belidor 1743	J-439, J-453
3	nemški	/	Wolff 1750 (1756), Winkler 1754 (1755), Jugel, 1773	J-437, ni, J-617
1	latinski	italijanski	Accademia del Cimento (Musschenbroek 1731 (1754))	NUK-4283
3	latinski	francoski	Regnault (Zobel 1755(1756)), de Lacaille (Scherffer 1757)	J-608, J-448
2	francoski	nizozemski	Musschenbroek (Massuet, 1729 (1754), 1739 (1754))	NUK-8458, NUK-8463
1	francoski	angleški	Désaguliers (Pezenas 1751 (1754))	NUK-8457
1	nemški	angleški	Franklin (1758 (1761))	J-631
2	nemški	francoski	Francoski akademiki (Steinwahr 1692-1718 (1748-1750)), de Mairan (1752 (1758))	J-422+J-614, J-428

Med knjigami, pisanimi v živih jezikih, je bilo v ljubljanski jezuitski knjižnici največ francoskih fizikalnih del, precej manj pa nemških. To je le na videz presenetljivo – francoščina je postajala jezik izobraženih razsvetljenecv, ljubljanski jezuiti pa niso niti mogli niti hoteli zaostajati za novimi odkritji.

4.5 Kraj natisa in obravnavana področja fizike

Polovica ohranjenih fizikalnih knjig je bila natisnjena znotraj meja tedanje habsburške monarhije in na Beneškem: v Trnavi (2), na Dunaju in v Pragi (8), v Gradcu (2), Benetkah (9), Bologni (2) ter Parmi in Brescii (1). Na Nemškem je bilo natisnjenih petnajst knjig: v Leipzigu (5), tri na Bavarskem ter po ena v Tübingenu, Halleju, Nürnbergu, Breslau, Frankfurtu, Wittenbergu in Berlinu. Nekaj knjig je bilo natisnjenih v drugih evropskih središčih v Leydenu (4), Rimu (4), Parizu (2) in Haagu (1).

Jezuiti so poučevali fiziko v Ljubljani skoraj sedem desetletij. Med tem časom se je njihov pouk močno spreminjal; spremembe so očitne tako v vsebini izpitnih

¹³ Morebitna biblioteka številka na platnicah 3. dela je bila uničena med prenovo knjige.

tez ljubljanskih profesorjev, kot v knjigah, ki so jih nabavljali. Spremembe lahko povežemo z vplivom posameznih fizikalnih šol: peripatetične, Kircherjeve in končno Boškovičeve. V drugi polovici 18. stoletja so v ljubljanskem jezuitskem kolegiju začeli nabavljati knjige piscev zunaj jezuitskega reda; tako so sledili evropskemu razvoju matematičnih ved.

Ljubljanski fiziki niso bili posebej usmerjeni v katero izmed panog fizike, čeprav med knjigami ljubljanskega kolegija, ohranjenimi po požaru leta 1774, nekoliko izstopa optika.

Tabela 6: Ljubljanske jezuitske knjige, usmerjene v posamezne panoge fizike.

optika	elektrika	magnet, kapilarnost	tlak, toplota	trdnine (led)	tehnika ¹⁴
2J-437, 448, 602, 658	J-631	Musschenbroek 1729, 1753	Musschenbroek, 1731	J-428	J-453, 454, 488, 617

5 Zaključek

Jezuiti so poučevali matematiko in fiziko na višjih študijih v Ljubljani skoraj sedem desetletij: knjižnico pa so vzdrževali že vsaj pol stoletja pred ustanovitvijo višjih študijev, ko imamo podatke o prvih knjižničarjih. Pouk na jezuitskih višjih šolah se je spreminjal, kar se kaže tudi v knjigah, ki so jih nabavljali za svojo ljubljansko knjižnico. Spremembe lahko povežemo z vplivom posameznih fizikalnih šol: Aristotelove, Kircherjeve in Boškovičeve.

V drugi polovici 18. stoletja so v ljubljanskem jezuitskem kolegiju začeli v večji meri nabavljati dela piscev zunaj jezuitskega reda, da so lahko sledili razvoju matematičnih ved v Evropi. V tem času so rektorji kolegija prevzeli vodenje knjižnice, kar zgovorno ilustrira veliko skrb jezuitov za knjige. Toliko bolj bode v oči ugotovitev komisije iz leta 1773 o neurejenosti ljubljanske knjižnice.

¹⁴ Druge knjige obravnavajo fiziko nasploh, lahko pa bi jih delili še na matematično (J-455), atomistično (J-633, J-418) fiziko itd.

Pomembnejše osebe, navedene v članku

- Franc Ksaver Aman (* 26. 8. 1704 Osijek; SJ 15. 10. 1626 Dunaj; † 4. 10. 1738 Temišvar (Lukács 1987, str. 19)).
- Ernest baron Apfaltrer (* 24. 8. 1701 grad Grmače pri Litiji; 27. 10. 1718 Dunaj; † 14. 10. 1767 Steyr).
- Friderik Irenej Baraga (* 29. 6. 1797 Mala vas; † 19. 1. 1868 Marquette).
- Giannbattista Benedetti (Benedictis, * 1530 Benetke; † 1590).
- Franc pl. Breckerfeld (Pleško-Breckerfeldt, Preckenfeldt, Prekenfeldt * 17. 2. 1681 ali 1682 Ljubljana; SJ 27. 10. 1697 Ljubljana; † 29. 9. 1744 Cluj na Sedmograškem (Transilvanija v Romuniji)).
- Jožef Carl (* 30. 12. 1706 Dunaj; SJ 14. 10. 1724 Dunaj; † 8. 3. 1776 Dunaj).
- Ignac Conti (* 24. 8. 1712 Trst; SJ 19. 10. 1728 Leoben; † 20. 2. 1759 Benetke (Lukács, 1987, str. 180)).
- Franc Coppinis (* 2. 2. 1683 Ljubljana; SJ 10. 10. 1698 Ljubljana; † 21. 6. 1749 Ljubljana (Lukács 1988, str. 181)).
- Matija Čop (* 26. 1. 1787 Žirovnica; † 6. 7. 1835 Tomačevo).
- Jožef De Giorgio (* 22. 4. 1683 Ljubljana; SJ 24. 12. 1699 Dunaj; † 14. 2. 1764 Ljubljana).
- Karel Dillherr (* 2. 11. 1710 Dunaj; SJ 14. 10. 1729 Dunaj; † 2. 12. 1778 Stein pri Kremsu).
- Jožef Dissent (* 10. 12. 1726 Dunaj; SJ 14. 10. 1742 Dunaj; † po 1773 (Lukács, 1987, str. 244)).
- Jožef Dolhopff (Joseph Dolpoh, * 14. 7. 1717 Dunaj; SJ 18. 10. 1732 Dunaj (Lukács 1987, str. 248)), v Ljubljani med letoma 1764-1773 profesor teologije, spovednik, svetnik in katehet.
- Karel Endes (* 12. 1. 1660 Ljubljana; SJ 10. 11. 1676 Ljubljana; † 8. 11. 1727 Ljubljana (Lukács, 1987, str. 289)).
- Baron Bernard Ferdinand Erberg (* 20. 5. 1718 Ljubljana; SJ 27. 10. 1734 Gradec; † 1773 Krems).
- Baron (Franc Ksaver) Anton Erberg (* 21. 10. 1695 Dol pri Ljubljani; SJ 27. 10. 1712 Ljubljana; † 3. 10. 1746 Ljubljana).
- Baron Inocenc Volbenk (Volfgang) Anton Franc Erberg (* 7. 10. 1694 Ljubljana; SJ 6. 1. 1714 Gradec; † 17. 10. 1763/1766 redukcija sv. Ane med rekama Paraná in Urugvaj).
- Baron Janez Jožef Lucius Erberg (* 11. 2. 1712 Ljubljana; SJ 18. 10. 1732 Dunaj; † 29. 6. 1787 Dol (Lukács, 1987, str. 295)).

- Marija pl. Erberg (* Kočevje; † 1687 Kočevje).
- Leopold Fischer (* 28. 3. 17003 Dunaj; SJ 9. 10. 1718 Dunaj; † 11. 4. 1787 Dunaj).
- Anton Focky (* 29. 3. 1711 Dunaj; SJ 14. 10. 1726 Dunaj; † 1782 Lanzdorf).
- Andrej Franzell (* 24. 4. 1658 Beljak; SJ 8. 10. 1673 Celovec; † 23. 11. 1712 Ljubljana).
- Leopold Galler (* 1. 4. 1683 Gradec; SJ 24. 12. 1699 Gradec; † 17. 1. 1761 Linz (Lukács 1988, str. 390)).
- Karel Gerardi (* 24. 12. 1729 Salzburg; SJ 14. 10. 1745 Gradec; † 15. 5. 1771 Győr).
- Franc Graffhaiden (* 10. 3. 1696 Ljubljana; SJ 9. 10. 1715 Dunaj; † 8. 4. 1746 Gradec (Lukács 1988, str. 449)).
- Anton Grebner (* 27. 5. 1691 Sterzing na Tirolskem; SJ 28. 11. 1713 Dunaj; † 11. 8. 1761 Leoben).
- Franc Ksaver Gruber (* 4. 10. 1728 Zgornja Avstrija; SJ 18. 10. 1746 Linz (Lukács, 1987, str. 469)), v Ljubljani je predaval humanistiko od leta 1751 do leta 1753, takoj po noviciatu v Trenčinu. Leta 1772 je bil v Linzu profesor polemične teologije.
- Avguštin Hingerle (* 14. 8. 1690 Ljubljana; SJ 27. 10. 1707 Celovec; † 13. 3. 1760 Gradec).
- Franc de Paula Hladnik (* 29. 3. 1773 Idrija; † 25. 11. 1844 Ljubljana).
- Michael Hoffman (* 7. 11. 1658 Dunaj; SJ 7. 10. 1673 Dunaj; † 10. 2. 1721 Linz (Lukács 1988, 580-581)).
- Filip Hoffstetter (* 21. 4. 1671 Ljubljana; SJ 11. 11. 17. 1685 Ljubljana; † 3. 3. 1720 Ljubljana).
- Gašpar Igl (* 6. 1. 1667 Ljubljana; SJ 9. 10. 1693 Dunaj; † 26. 6. 1728 Ljubljana (Lukács 1988, str. 626)): v Ljubljani je bil leta 1696 ter 1699-1704 kot katehet in spovednik ter od leta 1711 do 1728 kot prefekt cerkve, vodja kongregacij in spovednik. Podobne funkcije je vmes opravljal v Trstu, Gorici in Celovcu.
- Vitez Anton Danijel pl. Jentschiz (Jenčič, * 1685 Poljane).
- Krištof pl. Jentschiz (* 3. 10. 1616 Eisenerz; SJ; † 28. 10. 1667 Leoben).
- Vitez Matija II. pl. Jentschiz (Jenčič, * okoli 1645 Kočevje; † med 1709 in 1712 Poljane).
- Matija III. pl. Jentschiz (* 16. 10. 1701 Kočevje; SJ; † 1736 Leoben).
- Vitez Sigmund pl. Jentschiz (Jenčič, * 24. 4. 1679 Poljane ob Kolpi; SJ 10. 10. 1698 Gradec; † 22. 4. 1718 Ljubljana).
- Matija Kalister (* 19. 1. 1774 Slavina pri Pivki na Notranjskem; † 9. 11. 1828 Ljubljana).

- Janez Andrej Kappus (Joannes Khappus, * 9. 3. 1670 Kamna Gorica; SJ 22. 10. 1688 Celovec; † 7. 6. 1713 Ljubljana).
- Zaharija Kappus (* 23. 11. 1673 Kamna Gorica; SJ 26. 9. 1690 Dunaj; † 9. 9. 1751 Steyr).
- Miha Kastelic (* 1796; † 1868).
- Athanasius Kircher (* 2. 5. 1601 Geisa; SJ 1618 Paderborn; † 1680 Rim).
- Karel Kirchsletter (* 16. 10. 1732 Linz; SJ 18. 10. 1748 Dunaj (Lukács, 1988, str. 724)), v Ljubljani je med letoma 1756-1758 predaval gramatiko, leta 1767 pa vodi kongregacije. Pred prvim prihodom v Ljubljano v Gradcu kot študent filozofije ponavljal snov s študenti matematike od leta 1752 do leta 1755.
- Jurij Kosmač (* 14. 4. 1799 Dane pri Ložu; † 1. 10. 1872 Ljubljana (SBL 2: 531)).
- Blaž Kumerdej (* 27. 2. 1738 Zagorica pri Bledu; † 10. 3. 1805 Ljubljana).
- Jožef Lamberg (* 4. 4. 1694 Gradec; SJ 27. 10. 1713 Passau; † 4. 3. 1758 Sopron (Lukács, 1988, str. 837)): v Ljubljani je bil leta 1734 kot profesor polemične teologije in spovednik ter od leta 1740 do leta 1747 kot profesor kanonskega prava, vodja kongregacij in knjižničar.
- Fran Levstik (* 28. 9. 1831 Spodje Retje; † 16. 1. 1887 Ljubljana).
- Sigismund grof Lichtenberg (Liechtenberg, * 25. 4. 1688 grad Ortnek; SJ 27. 10. 1703 Ljubljana; † 26. 1. 1765 Ljubljana).
- Franc Liechtenegger (* 6. 8. 1688 Gradec; SJ 9. 10. 1717 Dunaj; † 1. 1. 1735 Ljubljana (Lukács, 1988, str. 882)).
- Jožef Kalasanc Likawec (* 25. 11. 1773 graščina Žinkova na Češkem; † 13. 1. 1850 Ljubljana).
- Ferdinand Liscutin (* 25. 12. 1682 Gradec; SJ 10. 12. 1699 Gradec; † 27. 11. 1717 Leoben (Lukács, 1988, str. 894)), pred prihodom v Ljubljano je po leto dni predaval gramatiko v Trstu in v Gorici.
- Jožef Lussner (Lusner, * 17. 2. 1734 Ljubljana; SJ 17. 10. 1750 Dunaj; † 1800 Dunaj (Lukács, 1988, str. 912)).
- Frančišek Maas (* 29. 5. 1696 Ljubljana; SJ 28. 10. 1713 Ljubljana; † 5. 6. 1742 Ljubljana (Lukács, 1987, str. 915)).
- Urban Madko (* 13. 3. 1704 Tolmin; SJ 27. 10. 1719 Gorica; † 11. 5. 1741 Benetke (Lukács, 1988, str. 918)): v Ljubljani je leta 1729 predaval humanistiko, pred tem pa je leto dni ponavljal snov s študenti matematike na Dunaju. Od leta 1736 do leta 1740 je bil profesor matematike, filozofije in fizike v Gradcu.
- Janez Krstnik Mayr (* 17. 6. 1686 na Tirolskem; SJ 2. 11. 1703 Judenburg; † 6. 12. 1748 Ljubljana (Lukács, 1988, str. 973)): v Ljubljani je med letoma 1721-1723 predaval filozofijo, leta 1730 pa polemično teologijo.

- Janez Krstnik Mayr (* 9. 2. 1693 Dunaj; SJ 9. 10. 1708 Dunaj; † 25. 1. 1760 Krems (Lukács, 1988, 973)): v Ljubljani je bil med letoma 1726-1728 profesor filozofije, leta 1749 in 1750 pa vodja kongregacij in spiritual.
- Augustin Michelazi (Michellazzi, * 14. 9. 1732 Reka; SJ 7. 10. 1750 Dunaj; † 20. 3. 1820 Dunaj (Lukács, 1988, str. 1007)).
- Frančišek Mitterstiller (* 25. 5. 1701 Dunaj; SJ 9. 10. 1717 Dunaj; † 3. 9. 1740 Leoben (Lukács 1988, str. 1034)), v Ljubljani je leta 1724 in 1725 predaval gramatiko takoj po koncu svojega študija filozofije v Gradcu.
- Gottfried Muys (* 26. 12. 1828 Krefeld; † 4. 11. 1898 Ljubljana).
- Jožef Nitsch (* 19. 3. 1697 Dunajsko Novo Mesto; SJ 23. 12. 1713 Dunajsko Novo Mesto; † 10. 11. 1771 Steyr).
- Štefan Pepeu (* 29. 5. 1696 Ljubljana; SJ 28. 10. 1713 Ljubljana; † 5. 6. 1742 Ljubljana (Lukács, 1988, str. 1180-1181)).
- Andrej Piringer (* 6. 11. 1693 Pfaderensis na Bavarskem; SJ 9. 10. 1714 Dunaj; † 18. 6. 1759 Gzör (Lukács 1988, str. 1231)), v Ljubljani je bil leta 1748 in leta 1749 prefekt cerkve.
- Janez Krstnik Praesheren (* 20. 5. 1677 Radovljica; SJ 9. 10. 1701 Gradec; † 28. 8. 1735 Ljubljana (Lukács 1988, str. 1278)) v Ljubljani je bil leta 1705-1706, med letoma 1732-1735 kot administrator, prefekt in spiritual. Od leta 1707 do 1715 je predaval filozofijo v Trstu, Gorici, Zagrebu in Gradcu.
- Franc Präxl (* 6. 10. 1731 Krems; SJ 17. 10. 1748 Dunaj; † po 1773 (Lukács, 1988, str. 1276)).
- Baron Mihael Amadej Janez Nepomuk Raigersfeld (Rakovec, * 1744; † 1783).
- Jožef Renckl (Rencke, * 11. 9. 1725 Maribor; SJ 14. 10. 1741 Dunaj; † December 1795 Dunaj (Lukács, 1988, str. 1361)), v Gradcu je leta 1750 ponavljal snov s študenti matematike tik pred prihodom v Ljubljano.
- Andreas Semery (* 1630 Riems; SJ 1652 Rim; † 1717 Rim).
- Janez Ludvik Schönleben (* 11. 11. 1618 Ljubljana; SJ 28. 10. 1635 Dunaj-1654; † 1681).
- Matija Schuln (* 2. 2. 1702 Campestrensis na Kranskem; SJ 15. 10. 1724 Dunaj; † 18. 4. 1740 Osijek (Lukács, 1988, str. 1509)), v Ljubljani je bil od leta 1725 do leta 1730 novic, predavatelj gramatike, študent filozofije, knjižničar in predavatelj humanistike.
- Franc Ksaver Socher (* 17. 10. 1706 pri sv. Hipolitu; SJ 15. 10. 1722 Dunaj; † 30. 8. 1781 Dunaj (Lukács, 1988, str. 1564)).
- Frančišek Szdellar (* 28. 9. 1685 Crisiensis na Hrvaškem; SJ 28. 10. 1702 Dunaj; † 9. 6. 1745 Ljubljana (Lukács, 1988, str. 1649)), v Ljubljani med letoma 1743-1745.

Baron Inocenc Taufferer (* 19. 1. 1722 Turn pri Višnji gori; SJ 28. 10. 1738 Dunaj; † 14. 1. 1794 Ljubljana).

Sigfrid Taufferer (* 22. 10. 1693 Ljubljana; SJ 28. 10. 1713 Dunaj; † 17. 10. 1754 Varaždin (Lukács, 1988, str. 1690)), v Ljubljani je predaval gramatiko leta 1720 in 1721, zgodovinar hiše je bil leta 1732, katehet pa med letoma 1738-1739.

Janez Gregor Thalnitscher (Dolničar, * 10. 3. 1655 Ljubljana; † 3. 10. 1719).

Zacharia Traber (* 1611; † 1679).

Volk Engelbert Turjaški Auersperg (Volfgang, Wolf, * 22. 10. 1610; † 28. 4. 1673).

Volfgang Valvasor (* 17. 5. 1695 Ljubljana; SJ 28. 10. 1713 Dunaj; † 27. 5. 1758 (Lukács, 1988, str. 1760)), rektor v Ljubljani od leta 1741 do leta 1744.

Janez Wanggo (Johan Wango, * 25. 9. 1724 Weoforensis na Štajerskem; SJ 15. 10. 1745 Dunaj (Lukács, 1988, str. 1807)), v Ljubljani med letoma 1767-1773 profesor polemične in moralne teologije ter spovednik.

Fračišek Ksaver Wentzl (* 6. 6. 1704 Dunaj; SJ 21. 10. 1719 Trenčín; † 12. 4. 1732 Gradec (Lukács, 1988, str. 1831)), v Ljubljani leta 1728 in leta 1729.

Franc Ksaver Wilde (* 1753; † 1828).

Josip pl. Zanchi (* 23. 8. 1710 Reka; SJ 1. 11. 1725 Dunaj; † 1786 Gorica).

Navedeni viri in okrajšave

1. Benedetti, G. (1599). *Io. Baptistae Benedicti Partii Veneti philosophi praestantissima speculationem libri in quo mira subtilitate haec tractatu continentur theoremata arithmetica de rationibus operationem perspectiva de mechanicis disputat de quibuspan placitis Arist. In quintum Euclidis libra Physica & Mathematica responsa per epistolas*. Venetis : Baretium Baretium & Socios. Prva izdaja: 1585. *Diversarum speculationum mathematicorum et physicarum liber*. Torici.
2. Breckerfeld, F. (1733-1734). *Manuale Horographicum, in quo omnigena horologia, tam solarium quam lunaria delineandi artificium facili et clara methodo exponitur*. Pars I. et II. Cassoviae : Typ. Acad.
3. Clavius, C. (1601). *In sphaeram Joannis de Sacro-bosco commentarius, nunc tertio ab ipso auctore recognitus & plerisque in locis Locupletatis*. Romae : Dominici Bassa.
4. Cobenzl, J.R. (1616). *Epistolica velitatio in Triumvros Augustanea confessionis verbi ministros Joanem Schnelzigs, Simonem Mannum in Herenhals et Bartholomaum Rulichium Augustanum. An ex fide, quae nihil recipiat, quod scriptum non sit, probari possit, Baptismum sub consueta forma verborum administratum, esse verum et legitimum Christi*

- Baptismum. R. P. Joannis Raphaelis Cobenzl e Soc. Jesu Theologi. Olomucii : Typis Georgii Handellii (NUK-12717).
5. Diar. - Diarium Ministri jezuitskega kolegija v Ljubljani. AS, Zbirka rokopisov, I./37r (1712-1721), I./38r (1722-1736), I./39r (1737-1754) in I./40r (1754-1772).
 6. Dolar, J. (1974). Teh naših dvesto let. *Knjižnica*, 18 (3-4), 139-145.
 7. Dolar, J. (1992). Ob ostankih jezuitske knjižnice v NUK. *Jezuiti na Slovenskem*. 1992. Ljubljana : Institut za zgodovino Cerkve. 189-192.
 8. Dolinar, F.-M. (1976). *Das Jesuitenkolleg in Laibach und die Residenz Pleterje 1597-1704, Dissertatio ad Doctoratum in Facultate Historiae Ecclesiasticae Pontificiae Universitatis Gregoriana*, Ljubljana : Tiskarna Ljubljana.
 9. Dolinar, F.-M. (2004). *Knjižnice skozi stoletja*. Ljubljana : Filozofska fakulteta.
 10. Letopis Ljubljanskega kolegija Družbe Jezusove (1596-1691). (ur. France Baraga) (2003). Ljubljana : Družina.
 11. *Historia Annu Collegij Labacensis. (1722-1773)*. NUK. Ms 1544.
 12. J - Bibliotečne številke v katalogu nekdanjih jezuitskih knjig Verzeichniss der vom Feuer geretteten Bücher des gewesten Collegii S.J. 1. 3. 1775 (NUK. Rokopisni oddelek. 31/83).
 13. Jentschiz, S. (1712). *Vigilantis Somnia Musae ex Apollinis cortina praesentata. Carmen*. Viennae : Voigt 12°.
 14. Jentschiz, S. (1712). *Parnassus sacer Coelitibus qui nomen habent a poetis*. Viennae. 12°.
 15. Jentschiz, S. (1716). *Quaestiones Naturales de brutis animantibus ex variis Philosophis et Theologis collectae pro defensione Philosophiae cum Assertionibus ex universa Philosophia, Labaci distributae*. Viennae. Et impressae eodem anno Viennae : Sim. Schmid. 8°. (NUK-5011).
 16. Kappus, J. A. (1710). *De actibus humanis, conscientia, virtutibus theologis et primis tribus praeceptis decalogi*. NUK. Ms 327.
 17. Kircher, A. (1646). *Ars Magna*. Romae.
 18. Kodrič-Dačić, E. (1997). Matija Čop in njegov prispevek k slovenskemu bibliotekarstvu. *Knjižnica*, 41 (2-3), 17-31.
 19. Lukács, L. (1987-1988). *Catalogus generalis seu Nomenclator biographicus personarum Provinciae Austriae Societatis Iesu (1555-1773)*. I-III. Romae : Institutum historicum S.I.
 20. Mayr, J.K. (1966). *Catalogus Librorum qui Nundinis Labacensibus Autumnalibus in Officina Libraria Joannis Baptistae Mayr. Venales prostant. Anno 1678*. Ponatis : Ljubljana : Mladinska knjiga.
 21. Scheiner, C. (1626-1630). *Rosa Ursina sive sol ex admirando facularum & macularum suarum phoenomeno varius necnon circa centrum suum & axem*

- fixum ab occasu in ortum annua circeq. Alium axem mobilem ab ortu in occasum conversione quasi menstrua super polos proprios. Lib. IV mobilis ostens a Ch. Scheiner. Braccani : apud And. Paumgartner (NUK-4033).
22. Schott, K. (1677). *Magia universalis naturae et artis*. Francofurti.
 23. Semery, A. (1690). *Triennium Philosophicum quod P. Andreas Semeryremus e Societate Jesu in Collegio Romano Philosophiae iterum Professor Detabat Qu. Ac Editione ab Authori Recognitum & Auctum. Annus Secundus*.
 24. Venetiis. 4: 1708.
 25. SJ – datum vstopa v jezuitski red.
 26. Taufferer, I. (1760). *Dissertatio Cl. Mairani De Causa Variationum Barometri. Tentamen Publicum ex Universa Philosophia, Quod In Archi-Ducali, & Academico Soc. JESU Collegio Labaci ex praelectionibus r. p. Innocentii Taufferer Soc. Jesu Phil. Prof. Publ. & Ord. Subiverunt Perillust. D. Aloysius Vermati, de Vermesfeld, Carn. Lab. Nobilis D. Antonius Feichtinger, Carn. Locopolitanus. Prolusionis loco Explanabuntur Phaenomena motus Astrorum Systematis Copernicani*. Ljubljana : Typis Joannis Georgii Heptner, Inclytae Provinciae Carnioliae Typographi. (Narodni Muzej : disertacije).
 27. Taufferer, I., Lusner, J. (1765). *Kurze Einleitung zur Rechenkunst mit verschiedenen Beyspielen und Vortheilen versehen: zum Gebrauche der laybacherischen Schulen*. Laybach : Johann Frederich Eger (NUK-7098).
 28. Taufferer, I. (1771). *Vademecum piorum sacerdotum seu Varia pietate exercitia precum mane et vesperi, ante et post confessionem, ante et post missa; item quorundam sacrorum rituum, caraemoniarum, et benedictionum oblata dominis sodalibus almae ac venerabilis sodalitates B. V. Mariae in coelos assumptae*. Labaci. Dopolnjena izdaja istega dela : (1772). *Varia pietatis exercitia dominis sodalibus praecipue sacerdotibus curatis oblata ab alma ac venerabili sodalitate B. V. Maria in coelos assumptae. Pars prior continens: Praeces mane et vesperi, ante et post confessionem, ante et post missam: ritus in administratione sacramentorum baptismi. Poenitentiae, Eucharistiae et extremae unctionis: nodum assistendi moribundis et varias benedictionum formulas. (Pars prior)*. Labaci : Literis Egerianis (NUK-23548).
 29. Taufferer, I. (1772). *Compendium Ritualis Labacensis, Latine, Carniolice et Germanice cum Assistentia moribundorum*. Labaci : Eger. Ponatis knjige Patra Laurenta Pogatschniga, ki je bila leta 1757 objavljena v Trstu : (1771) *Compendium Ritualis Labacensis cum Appendice Germanica et Carniolica, pro assistentia Moribundorum, curatorum usui, et commodo, cum facultate Superiorum*. Tergesti : Typis Francisci Mathia Winckowiz (Slovenska knjižnica – K RA A 23; Teološka knjižnica Maribor - T 4 3).
 30. Taufferer, I. (1778). Dva zemljevida o teritorialni razdelitvi ljubljanske nadškofije.

31. Traber, Z. (1675). *Traber Styrius Marti-Fluensis S.J. Sacerdote, Nervus Opticus sive Tractatus Theoricus in Tres libros Opticam Catoptricam Dioptricam distributis.* Viennae Austriae.
32. Uršič, M. (1975). *Jožef Kalasanc Erberg in njegov poskus osnutka za literarno zgodovino Kranjske.* Ljubljana : SAZU.
33. Wilde, F. (avgust 1860). Haupttabelle über den Zustand der Unterrichts-Anstalten im Herzogthume Krain. *Mittheilungen des historischen Vereins für Krain.* 65-72.

Dr. Stanislav Južnič je zaposlen kot raziskovalec na Institutu za matematiko, fiziko in mehaniko.

Naslov: Jadranska 19, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: stanislav.juznic@mf.uni-lj.si